

Werken over de taalgrens

Interview met Sjeng Frijns (maart 2004) deel 1

België was in de jaren veertig en vijftig populair bij Maastrichtse arbeiders. Daar was altijd werk te vinden tegen een aantrekkelijk dagloon. De ongemakken van het gependel, zoals lange reistijden, nam men voor lief, trouwens ook het risico tussen de wal en het schip terecht te komen als er een beroep gedaan moest worden op de sociale zekerheid. Maastrichtenaar Sjeng Frijns (1922-2005) is al een tijd gepensioneerd als hij mij in 2004 vertelt over zijn lotgevallen als grenspendelaar. De laatste 20 tot 25 jaar van zijn werkzame leven was hij in dienst van de ENCI, maar bijna even lang heeft hij als grensarbeider gewerkt, eerst in Duitsland en later in de provincie Luik. In deze sprokkel vertelt hij hoe hij zijn loopbaan begonnen is. Hierna volgen nog twee afleveringen, waarin wij te weten komen hoe hij als bouwvakker in Luik de Franse taal heeft geleerd en welke voordelen werken in België nog meer had, afgezien van een hoger loon.

Sjeng Frijns komt uit een gezin met zes kinderen. Ze woonden in de Jekerstraat, in een tweekamerwoning. Na de lagere school, die toen 7 klassen (leerjaren) duurde, ging hij op 14-jarige leeftijd aan het werk. Gewapend met een bewijs van goed gedrag, meldde hij zich aan bij de Kristalunie, waar hij aan de slag kon in de glasblazerij. Hij verdiende 6 gulden in de week. Hij heeft ook nog een blauwe maandag gewerkt bij slagerij Otten in de Annalaan en Kamps in de Rechtstraat. 's Avonds om 10 uur stond Sjeng nog het hakblok te schuren.

In zijn vrije tijd trad Sjeng op als diskjockey in een Maastrichts café. De platen waren nog van bakeliet en de naald van zo'n oude grammofoon was snel versleten. Al na twee platen was het tijd

De Jekerstraat rond 1915. Jean Frijns woonde hier als kind op nummer 17.

Het werk aan een van de ovens van de Kristalunie, circa 1948.

om de naald te vervangen. De verdienste was een pakje sigaretten of hij kreeg een consumptie van de kroegbaas. Het was een leuke hobby.

Het was crisistijd en het werk lag niet voor het opscheppen. Sjeng's vader werd ook met werkloosheid bedreigd. Geen aan-

trekkelijk vooruitzicht. Een werkloze kreeg maar 9 gulden steun in de week. Twee keer per dag moest hij een stempel gaan halen. Wie lid was van de vakbond kreeg 2 gulden meer en hoefde maar een keer per dag te stempelen.

De arbeidsbeurs in Maastricht had geen werk, alleen in Duitsland, daar waren banen genoeg te krijgen. In nazi-Duitsland draaide de economie op volle toeren. Met bemiddeling van het Maastrichtse arbeidsbureau kwamen vader en zoon Frijns terecht in Neuwied, bij Koblenz, waar ze aan de

slag konden in een steenfabriek waar zandstenen werden gebakken.

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog is Sjeng Frijns, intussen 18-22 jaar oud, in Duitsland blijven werken. Hij was opperman in de bouw. Na Neuwied ging hij met zijn vader werken op een bouwplaats, helemaal in München. Daarna werkte hij voor een aannemer in Bremen. Een jaar lang is hij niet thuis geweest. Intussen stond hij op eigen benen. Zijn vader werkte toen ergens anders.

Sjeng heeft in die tijd ook nog in Noord-Frankrijk gewerkt voor een Hollandse aannemer. Deze voerde in Aumetz en andere plaatsen in Frans-Lotharingen herstelwerkzaamheden uit van gebombardeerde huizen. Soms maakte hij daarvan met kameraden een uitstapje naar Esch-sur-Alzette in Luxemburg.

Af en toe keerde Sjeng terug naar Maastricht voor verlof. Dan zag hij zijn familie weer en ontmoette hij oude kameraden. Met een van zijn vrienden vatte hij het plan op om werk te zoeken in het Ruhrgebied. Het was de bedoeling om te gaan werken in de bouw. Sjeng had zijn eigen weg willen gaan, maar de Duitse autoriteiten dachten daar anders over. Bij een razzia

ers tussen zaten. En ze kregen allemaal een behandeling met DDT tegen de luizen en schurft. Het hoofd van de Maastrichtse ambachtsschool heeft Sjeng met andere jongens naar huis gebracht. Eerst moest hij in quarantaine in een klooster in Caberg vanwege het gevaar voor besmettelijke ziekten. Daar hebben zijn ouders hem opgehaald.

Eenmaal op verhaal gekomen, ging hij het Ierse Rode Kruis helpen dat in Maastricht medeverantwoordelijk was voor de opvang van repatrianten. Van de broeders en zusters van het Rode Kruis kreeg hij goed te eten. Spoedig kwam hij weer op een normaal gewicht. "Sjeng, wat ben je dik geworden," kreeg hij te horen.

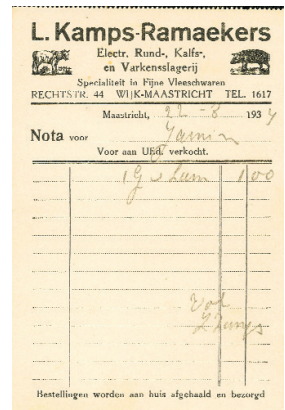
Na de oorlog heeft Sjeng het geprobeerd als mijnwerker in de Staatsmijn Maurits. Hij was sleper, maar dat heeft hij

hooguit een jaar uitgehouden. Het werk ondergronds beviel niet. En hij had een hekel aan de zondagsdiensten. Toen heeft hij werk in België gezocht. Daar was werk genoeg, de lonen waren hoger dan in Nederland en je kreeg veel guldens terug voor de francs die je verdiende. Hoeveel werkgevers hij heeft versleten, weet Sjeng niet meer. Hij is allang de tel kwijtgeraakt. "Als ik ergens meer kon verdienen, was ik weg. Ik heb nooit gewacht tot ik ontslag kreeg."

Zijn eerste Belgische baan was bij de cementfabriek in Lixhe, maar dat was maar voor een paar maanden. In Argenteau heeft hij een tijdje gewerkt in een fabriek waar pruimen verwerkt werden tot jam. Hij ging er altijd op de fiets naar toe. Als het oogstseizoen voorbij was, stond hij weer op de keien, maar via kameraden op de fabriek kwam je aan adressen waar je weer aan

De Rechtstraat rond 1910. Op nummer 48 was patisserie Schefman, op 46 de groentewinkel van Hanssen en op 44 slagerij Vermeeren. In de jaren twintig kwam op nummer 44 slagerij Kamps, waar Jean Frijns nog gewerkt heeft in het begin van zijn loopbaan.

Nota van slagerij Kamps voor Jamin, 1934.

de slag kon. Die jam- en stroopfabriek in Argenteau was een soort springplank naar jobs op de Luikse arbeidsmarkt. Sjeng kon aan de slag als handlanger (maneuve) bij Rezette, een Luikse aannemer die was gevestigd in de Rue des Wallons 179, niet ver de Jardin Botanique.

Willibrord Rutten (SHCL)

Wordt vervolgd.

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een

hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen

op www.rhcl.nl. Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl

historisch
centrum
limburg